Vilis Vītols: Mūsu valoda un tās apdraudētība

07.04.2011 14:38

Īsa runa, kas teikta Rīgas Latviešu biedrības Latviešu valodas attīstības kopas 100. tikšanās reizē 2011.gada 4.aprīlī.

Kad vien man ir bijusi iespēja paust savus uzskatus, esmu ieteicis latviešu skolās nemācīt krievu valodu. Tas Latvijas gadījumā ir stratēģiski svarīgi. Mums ir jāpanāk, lai Latvijā būtu daudz krievu valodu nezinošu cilvēku. Tikai tā mēs atgūsim latvisku Latviju.

Lai īstenotu šo stratēģiju, nav vajadzīgi budžeta līdzekļi. Tas šā brīža grūtajos ekonomiskajos apstākļos ir īpaši svarīgi. Arī neviena Eiropas Savienības institūcija nevarēs pret to protestēt. Tāpat Krievijai nav nekādu tiesību iebilst, jo vai tad Krievijas skolās kādam latviešu pēcnācējam māca latviešu valodu? Un, ja kāds ļoti grib mācīties viņu valodu un skolā to nepasniedz, lai ņem privātstundas. Skolotāju mums netrūkst. Bet tiek piesaukti tie paši vecie argumenti – ka esot labi zināt svešvalodas, ka krievu valoda ir svarīga, ka Krievija ir liels tirgus, ka bērns nespēs konkurēt darba tirgū.

Paskatīsimies uz šiem argumentiem. Pirmais - esot labi zināt svešvalodas. Protams, ka tā. Man nekad nav nācis prātā paust pretējo. Jautājums ir vai izšķiest laiku un resursus mācoties tieši krievu valodu. Mūsdienās noteikti jāprot angļu valoda, to jāapgūst kā pirmo svešvalodu, jo zinātnē, diplomātijā, starptautiskajā tirdzniecībā un Latvijai tik svarīgajā eksportā tagad lieto angļu valodu, vai nu mums tas patīk vai nē. Kā nākamo svešvalodu daudz svarīgāk būtu mācīties ķīniešu, spāņu, portugāļu, japāņu, vācu vai franču valodu, jo tajās runā šodien svarīgākajās ekonomikas, intelekta un politikas lielvalstīs. Turklāt minēto sešu valodu pratēju Latvijā ir maz, turpretim krievu valodas zinātāju mums netrūkst.

Nākamais arguments – ka krievu valoda esot svarīga. Nepiekrītu. Krievija var lepoties tikai ar lielu teritoriju, dabas resursiem un nenormālu atomieroču arsenālu. Bet vai ar to pietiek? Dabas resursi nav viņu nopelns, un atomieroči – veci dzelži, kurus nekad nevarēs lietot. Atcerēsimies, ka pagājušajā gadā no Latvijas eksporta tikai 8,8% bija uz Krieviju, un imports no turienes – 10,8%. Par Krievijas svarīgumu runājot, man patīk pieminēt skaitļus par Nobela prēmijām zinātnē, kas piešķirtas kopš prēmijas nodibināšanas. Eiropas Savienības valstis ir saņēmušas 312 prēmijas, ASV - 285, Krievija - 15. Secinājumus izdariet paši.

Noslēdzot - par konkurēt nespēju darba tirgū. Latvijā nepieņemt darbā cilvēku krievu valodas neprašanas dēļ ir diskriminācija. Agrāk vai vēlāk tā tiks ierobežota. Šodien šāda diskriminācija pastāv tikai mūsu bailīguma dēļ un galvenokārt apkalpojošajā sektorā. Bet vai mēs gribam audzināt un izglītot mūsu bērnus par šovinistu apkalpotājiem? Un vai kāds domā, ka „Narvesena" incidenta Dace Kalniņa nedabūs darbu? Pats, neprazdams krievu valodu, dzīvoju Latvijā jau 12 gadus. Nekādas grūtības tas man nav sagādājis. Vienmēr pieklājīgi paskaidroju, ka nerunāju krieviski, un viss. Uzskatīt, ka krievu valodas mācīšana ir lietderīga latviešu skolās, ir spēlēt šahu, nedomājot tālāk par vienu gājienu.

Žēl, ka jārunā slikti par mūsu kaimiņvalsti un tautu, kuras pārstāvji dzīvo kopā ar mums. Bet šo „Jauno

auksto karu” ir izvēlējušies viņi, ne mēs. Starp Latvijas krieviem ir godprātīgi cilvēki, lojāli Latvijas pilsoņi. Šeit teiktais nav domāts viņiem. Bet ir arī tādi kā Osipovs, Giļmans un meitene, kas uzspļāva sirmai kundzei.

Kāpēc viņi neliek mūs mierā? Krieviem pieder milzīga zeme, pilna bagātību. Kāpēc viņi iekāro mūsējo? Viņiem vajadzētu atcerēties beidzamo no Bībeles baušļiem: „tev nebūs iekārot sava tuvākā namu, ... nedz ko citu, kas tavam tuvākam pieder.”

Vēlreiz – kā pirmo soli latviešu valodas pozīcijas stiprināšanai atļaujos ieteikt nemācīt krievu valodu latviešu skolās. Jo drīzāk, jo labāk.